

Беларуская

КРЫНІЦА

Палітычная, Грамадзкая і Літаратурная Газэта.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі:

ВІЛЬНЯ, Завальная вул. 1-1. (Wilno, ul. Zawalna 1-1).

Рэдакцыя адчынена ад 9 гадз. ран. да 4 гадз. веч.

Цэны абвестак паводле ўмовы.

„Бел. КРЫНІЦА“ каштуе на год—4 зл., на паўгода — 2 зл., на 3 месяцы — 1 зл. Заграніцу ўдвая даражэй.
ГАЗЭТА ВЫХОДЗІШЬ РАЗ У ТЫДЗЕНЬ.

Даступны спосаб народнай асьветы.

Мы ўжо няраз сьвярджалі, што ў беларускім народзе палітыка перарасла і перарастае далей культуру. І так ёсьць сапраўды. Беларускі народ гісторыяй паложаны між Расеяй і Польшчай, замест у сыдсках гэтых краёў затраціўца і цалком згинуць, ведзены самазахаваўчым інстынктам, у вялікай ужо меры зразумеў чужасьць і варожасьць іх да яго нацыянальнага быту, а так-жа ў вялікай ужо меры ўцяміў патрэбу свайго нацыянальнага беларускага самастойнага жыцця.

Аднак, каб з гэтай палітычнай сьведасьці народ наш як сьлед карыстаў, патрэбай ёсьць прынамсі ў роўнай меры сьведасьці і разьвіцьцё культуры. Тымчасам у народзе нашым бачым ненармальны перарост сьведасьці палітычнай коштам культуры. Віна ў гэтым, ведама, нашых дасюлешніх „апякуноў“, якія аб правільны развой нашага народу ня толькі ня рупяцца, але яго спыняюць і выкарыстаюць дзеля сваіх асабістых мэтай.

У гэтай бядзе, ясная рэч, найбольш нам была-б памочнай роднаа школа, але яе сяньня ня маем і хто ведае, калі яе будзем мець. Значна, недахопы культурныя нашага народу трэба запаўняць рознага роду асьветай пазашкольнай. Спосабы і формы гэтай асьветы ёсьць розныя і мы аб іх ужо няраз пісалі. Сяньня хочам звярнуць увагу нашых чытачоў яшчэ на два спосабы пазашкольнай асьветы, на нашу думку цалком новыя і магчыма, здатныя адыграць паважную роль у народнай асьвеце.

Беларускі Нацыянальны Камітэт на сваім сабраньні 5.VII сёл. году, разважаючы між іншым справу беларускай асьветы, якая сяньня знаходзіцца сапраўды ў трагічным палажэньні, паставіў справу гэту зрушыць з месца і прыступіць да яе гэтакім спосабам: стварыць адумасловую асьветную камісію з людзей, для якіх дарагая самастойнасьць беларускай культуры і якія для культурнай працы прыдатны і узлажыць на гэту камісію абавязак тварыць адпаведную для беларускіх дзяцей літаратуру, як элемэнтары, чытанкі, а нават паасобныя ўлёткі, выпускаць іх друкам і пашыраць у народныя гушчы. Гэта быў-бы першы даступны спосаб пашырэньня народнай беларускай асьветы, спосаб, маючы на мэце пазашкольную асьвету прадусім сярод беларускіх дзяцей.

Але апрача асьветы дзяцей, трэба так-жа помніць і аб асьвеце моладзі старэйшай, дарослай, а так-жа людзей ужо сталых. Дзеля гэтай мэты тая-ж асьветная камісія магла-б з карысьцю для народу выкарыстаць спосаб васьм гэткі: апрацавываць цалком аполітычныя, кароценькія, ясна ўложаныя і добрай мовай напісаныя, рэфэрацікі, лекцыі на тэмы ня толькі з беларусаведы (літаратура, гісторыя, географія, мовазнаўства, этнографія і г. д.), але так-жа і на тэмы агульна-асьветныя (прыродазнаўства, фізыка, хімія, гігіена, філёзофія, соцыялёгія і т. д.), тады адбіваць друкам і так-жа пасылаць у народныя гушчы з тым, каб рэфэрацікі гэныя служылі ня толькі для ўжытку паасобных вясковых грамадзяў, але каб грамадзі гэтыя чыталі іх публічна на вясковых сабраньнях.

Як для выкарыстаньня пашырэньня народнай асьветы першага спосабу, так і другога прадусім павінны паслужыць гурткі Бел. Інстытуту Гасп. і Культуры, а так-жа гурткі Т-ва Бел. Школы. У гурткі гэтых арганіза-

Нарада аб царкоўных справах.

19—20 г. м. ў Вільні пры Беларускім Нацыянальным Камітэце адбылася нарада аб царкоўных пытаннях Праваслаўнае Сэкцыі і запрошаных асобаў з украінскім паслом гр. Хруцкім, які на парляманцкім грунце рэпрэзэнтэе ўкраінскае царкоўнае грамадзянства. Абгаварываўся сучасны стан праваслаўнае царквы ў Польшчы. Нарада сьцьвердзіла поўную аднадушнасьць беларускіх і ўкраінскіх дзеячоў у паглядах на важнейшыя падзеі і баячкі нашага царкоўнага жыцця. Асабліва ўвага была звернута на пытаньні: 1) царкоўнага Сабору і патрэбы новага царкоўнага ладу, 2) нацыяналізацыі царквы і 3) паднясьня праўнага і матэрыяльнага палажэньня прав. духавенства.

Сьцьвердзіўшы вялікую карыснасьць адбытае нарады, прысутныя паставілі падтрымліваць ў будучыні сыдскае супрацоўніцтва і кантакт. На бліжэйшы час вызначана другая нарада ў пашыраным складзе.

Што дзеецца у Саветах?

— Швэдзкая „Aftenbladet“ піша аб сучасных падзеях у Саветах між іншым наступнае: — карэспандэнты заграначнай прэсы ня маюць права выязджаць з граніц Масквы. На Украіне і наагул на паўдні Саветаў поўнае ўзбурэньне. Работнікі і сяляне выступаюць проці войска, каторае страляе на востра. Усе чыгункі абсаджаны войскам, а цягнікі перапоўнены салдатамі перавожаьнімі ў загражаныя мясцовасьці.

— Месяц таму з лішнім, як адчынены да публічнага ўжытку Балтыцка-беламорскі канал ім. Сталіна, найдаўжэйшы ў сьвеце, бо цэлых 227 кілёмэтраў. Усьлед за гэтым зьявіўся ў Маскве дэкрэт Цэнтральнага Выканаўчага Камітэту СССР аб амнэстыі і нават адзначэньні ордэрамі Леніна і „Чырвонага Штандару Працы“ тых, хто браў учасьце пры будове каналу. Будавалі-ж гэты канал вязьні Г.П.У., з каторых пад надзорам таго-ж ГПУ. быў сарганізаваны г. зв. «Белморстрой». Вязьнямі былі як чорнарабочыя, так і сілы кваліфікованыя, а нават і сам галоўны інжынер „Белморстрою“ — Хрусталёў.

Пасьля заканчэньня каналу, амнэстыі (з правамі) дачакалася 500 асоб, звольнена 12.484 асобы і скарачана катаргу для 59.516 асоб. Лічбу ахвяр людскога жыцця пры будове каналу адгадваюць на 18.000 душ. — Гэткімі ахвярамі будуць Саветы дзівы сучаснай тэхнікі.

Родная культура — першы крок да дабрабыту! Пашырайце беларускае друкаванае слова!

цыяў трэба пасылаць выданыя друкі, аб якіх успаміналі мы вышэй, а вясковыя інтэлігенты, якія у склад гэных гурткоў уваходзяць, з друкаў тых павінны рабіць адпаведны ўжытак. Апрача гурткоў, ясная рэч, могуць у гэтай справе быць карысныя і розныя паасобныя граматы на сяле адзінкі.

Астаецца толькі пажадаць, каб хутчэй была арганізавана сталая асьветная камісія і каб хутчэй яна прыступіла да працы — паводле ўспомненых спосабаў — на ніве так запушчанай беларускай асьветы, беларускай культуры...

Барацьбіт за Праўду.

(† Кс. П. Краўяліс).

14.VIII сёл. г. раніцай разьнеслася па Вільні сумная вестка аб сьмерці літоўскага р.-к. ксяндза, прафэсара вілен. р.-к. дух. сэмінарыі, доўгалетняга кіраўніка асьветнага Т-ва „Rytas“ П. Краўяліса. Памёр ён маючы 52 гады, цяжка прахварэўшы аж некалькі месяцаў. Нябожчык быў выдатны літоўскі дзеяч на ніве каталіцкай і народнай. Сьмерць яго літоўскае грамадзянства адчула глыбака.

Адчула так-жа сьмерць Кс. П. Краўяліса і грамадзянства беларускае, якога прадстаўнікі былі на яго пахавінах і якія на яго магілу злажылі вянок з надпісам: „Барацьбіту за Праўду“. Сапраўды трафны гэты надпіс гаворыць сам за сябе. Нябожчык адзначаўся шырынёй сваіх паглядаў, дабротой свайго сэрца і любасьцю да праўды. Будучы глыбокім і гарачым літоўскім патрыётам, ён ня быў чужы і варожы паляком, а так-жа разумеў беларускі адраджэньскі рух і сапраўды спачуваў яму і памагаў. Вымоўна аб гэтым гавораць наступныя факты. Яшчэ прадвайной, будучы ў дух. сэмінарыі прафэсарам, Кс. Кр. быў моральным падтрыманьнем для клерыкаў-беларусаў, якіх духоўная ўлада як сэмінарская, так і дыцэзыяльная ня любіла і прыцясыняла.

Пасьля вайны, між іншымі многімі дробнымі фактамі праўдзівай прыхільнасьці Кс. Краўяліса да беларусаў, быў факт здабываньня ў 1922 г. касцельнай апробаты на беларускую кніжку „Niadzielašnja Ewanhieli i nauki“. Кніжыцу гэту біскуп Юры Матулевіч даручыў цензураваць Кс. Краўялісу, які даў свой дазвол друкаваць яе. Тады паўстаў вялікі гвалт з боку некаторых пралатаў і канонікаў эндэкаў, якія не дапусьцілі, каб біскуп на кніжыцу даў свой подпіс і, каб ня даць кніжыцы апробаты, паслалі яе да аднаго вучонага езуіта Шчапанскага ў Варшаву, просячы ў яго рады, ці можна на беларускую кніжыцу ды палажыць касцельную апроbatу і гэтым дапусьціць яе да афіцыйнага ўжытку нават у касцэле. Адказ гэтага езуіта, сяньня так-жа ўжо памёршага, быў, ведама, адмоўны. Фактам гэтым Кс. Краўяліс быў зачэплены за жывое. Паказаўся ў ім сапраўдны барацьбіт за праўду. Дзеля абароны гэтай кніжыцы і свайго да яе становішча натужыў усе свае сілы, не шкадаваў захадаў і працы, напісаў цэлую абарону, праконваў біскупа і ўрэшце дабіўся касцельнай на яе апробаты.

А вось факты сапраўды няштодзенны адносінаў нябожчыка да беларускай справы, аб якіх ведаюць усе беларусы. На апошнім сёлетнім сьвяткаваньні літоўскай незалежнасьці, адказваючы на беларускае прывітаньне, Кс. Кр. стыдзіў Эўропу і яе цывілізацыю, якая церпіць паднявольніцкае палажэньне беларускага і ўкраінскага народаў. Узноў-жа на банкеце падчас сёлетняга сьвяткаваньня незалежнасьці беларускай, Кс. Краўяліс публічна паўтарыў узноў тое-ж самае, з асаблівай сілай падчыркваючы патрэбу беларускай незалежнасьці і ад душы жадаючы, каб незалежнасьць гэта хутчэй збылася.

У асобе Кс. Краўяліса такім чынам і літоўцы і беларусы страцілі таго, хто справу сужыцьця гэтых двух народаў і ўзаемага падтрыманьня ў патрэбе ня толькі разумеў, але дзеля гэтай справы так-жа і чынам працаваў.

Няхай-жа цэлу Яго будзе лёгкай родная зямліца, а дух Ягоны, так прагны праўды, волі і прастору, у поўнасьці няхай у Богу знайдзе гэтыя ідэалы!

М. К.

Палітыка Масквы.

Усім добра ведама, што для чырвонай і для белай (царскай) Масквы ўкраінцы і беларусы былі і ёсць заўсёды косяц у горле, якую і праглынуць было нельга, і выняць з іорла—шкада. Гэны апэтыт і да сяння йшчэ не заспакоены, бо і белыя і чырвоныя, хоць і грызунца між сабой, то аднак у жаданні праглынуць беларусаў і ўкраінцаў сусім згодны. Адны і, другія — чырвоныя і белыя — да гэтай справы адносяцца зусім аднолькава: „Не было (беларусаў і ўкраінцаў), нет и не может быть!“. Чырвоная Масква, апыраючыся, ці лепш сказаць прыкрываючыся камунізмам, нішчыць украінскія і беларускія сілы як можа, што-дня сотнямі выпраўляючы на Салюкі як т. зв. „нацдэмаў“ — ворагаў сусветнае рэвалюцыі. З нашых вёсак і народу высысаюць усе сокі, руйнуюць гаспадарку і край, які засяляюць розным збродам з цэнтральнае Расеі. Словам — і сьняць, і мрояць, што вось-вось праглынуць і беларусаў і ўкраінцаў.

У межах Польшчы аплотам маскоўскага воўчага апэтыту, праўда — формы белай, зьяўляецца іерархія і значная частка духавенства Праваслаўнае Царквы. Як там, у чырвонай Маскве ў імя камунізму душацца ўкраінцы і беларусы, так тут пад плашчом... „канонаў“ і „лёяльнасці“ адбываецца той-жа самы людоедскі паход. Усімі спосабамі і сродкамі нішчацца ўкраінскія і беларускія сілы, руйнуецца Царква, дэмаралізуецца народ, з якога высысаюцца апошнія сокі, каб імі засіліць расейскую эміграншчыну і атрымаць „вялікую падзяку“ ад прэтэндэнта на расейскага цара Кірыла. Як там, у чырвонай Маскве, глытаюць беларусаў і ўкраінцаў Салюкі, так тут — анафемамі, загонам у вунію або ў сэктанства. Там камунізм, а тут „канон“ і лёяльнасць, толькі ўсё ў тлумачэнні чужацкай хцівасці, якая ня знае этыкі, не страшыцца ані Бога, ані голасу сумлення. Там у цені камунізму, тут у цені „лёяльнасці“ і „канону“ вядзецца бескампрамісовая барацьба з усім нерасейскім. Так было дагэтуль, так ёсць і сьняня. Ледзь толькі лайшло да польска-савецкага паразумення, у Вільні пачынае выходзіць „Беларуская Газета“, якая на публічнае дамаганьне Беларускага Нацыянальнага Камітэту аб даньні зямлі, школы, працы, роднай мовы і належных правоў для беларусаў, закрычала — „паліцыя, ратунку“, само дамаганьне назвала бунтам, усяго вышэй пералічанага адмаўляючы беларусам (гл. „Бел. Газ.“ з дн. 26.VII.33 г.).

3 беларускага жыцця.

Яшчэ канфіскацыя. Па загаду Віленскіх адміністрацыйных уладаў канфіскаваны № 2 „Летапісу Т-ва Беларускай Школы“ за стацыю-імпрывізацыю на тэму вершу Янкі Купалы п. н. «Выйдзем спаткаці вясну!» Новы нумар „Летапісу“ йшчэ ня выйшаў.

Школьныя заняткі ў беларускіх школах. У абедзвюх беларускіх філіях польскіх дзяржаўных гімназіяў, у Вільні і ў Наваградку, пачаліся ў панядзелак 21 жніўня. Справа назначэння прэфэкта (законавучыцеля) для вучняў — каталікоў Віл. гімназіі, як нас інфармуе, да гэтага часу йшчэ ня вызначана. Як кандыдатаў на гэта становішча называюць Кс. Д-ра Ст. Глякоўскага і Кс. В. Гадлеўскага. Аканчальнага вырашэння справы трэба чакаць у найбліжэйшым часе.

З жыцця бел. кат. духавенства: Кс. Я. Семашкевіч (Янка Быліна) па сваёй ахвоты зрокся становішча пробашча ў Дукштах і назначаны на вікарага ў Янава, Сакольскага пав. — Кс. Л. Хвельца назначаны па каноніка Пінскай Капітулы і на старшыню гаспадарскай камісіі ў Пінску, — кс. др. А. Ройка, рэктар меншай дух. Сэмінарыі ў Драгічыне над Бугам, назначаны па прэфэкта гімназіі ў Берасці. — а. А. Цікота, іенэрал а.а. Ма-

Гэткая палітыка чырвонае Масквы тут у Польшчы. Глянем цяпер на „белых“! „Воскресное Чтенье“, дзе знойдзем гімны Врангелям і ім падобным, з дня 23.VII.33 г. успомненне дамаганьне Беларускага Нацыянальнага Камітэту змяшчае на сваіх бачынах цалком, называе ўсё гэта... „Заговоромъ обь отдѣленіи отъ Польши... призывомъ къ вооруженному возстанію“. Ці інакш кажучы, — таксама „паліцыя, ратунку!“

Як бачым, там чырвоныя і атэісты, тут белыя і прапаведнікі Хрыста — быццам і ворагі між сабой, аднак, як толькі пачынаюць глытаць беларуса, робяцца аднадумцамі, у якіх аднолькавыя і мэты і шляхі. У гэтых аднадумцаў тады поклічы бязбожжа і запаведзі Хрыста... згаджаюцца з сабой. Тое самае мы пабачым і сярод украінскага народу.

Палітыка Масквы гэта грознае memento для беларусаў і ўкраінцаў. Напор гэты аднак ня страшны, калі ён і выклікае арганізаваны адпор. А гэта ўжо у беларусаў і ўкраінцаў дзеецца, як аб гэтым ёсць асобная зацемка ў сьняняшнім нумары „Б. Крыніцы“. Да таго-ж, сілы нашы ўсцяж растуць. Перамагчы мусім, бо з намі праўда! — Лявон Хмурны.

рыянаў стала будзе прабываць у Рыме, куды выедзе ў кастрычніку сёл. г.

Набажэнства для Віленскіх беларусаў каталікоў, з прычыны рэмонту касцёла сьв. Мікалая, сёлета пачнецца рэгулярна адпраўляцца ў нядзелю 3 верасня с. г. там жа (сав. сьв. Мікалая № 8) а гадз. 10-ай рана. Падчас набажэнства — што нядзелю і сьвята — паяюцца беларускія песні і гаворацца заўсёды беларускія казанні.

„Беларуская Крыніца“ у м-цы верасні выйдзе тры разы: дня 5, 15 і 25-га.

БЕЛАРУСЫ Ў ЛАТВІІ.

Тыдзень беларускае прэсы. Дзівінскі Аддзел Т-ва беларускіх вучыцеляў у Латвіі паставіў арганізаваць Тыдзень беларускае прэсы. Адчынены тыдзень будзе рэфэратам „Значэнне беларускае прэсы для беларусаў у Латвіі.“ Пасля будзе бясплатны спектакль, на którym будучы прадавацца розныя беларускія газеты і часопісы. Дата трывання „Тыдня“ йшчэ не азначана.

Добры гэты помысл трэба толькі прывітаць і пажадаць, каб яго застасавалі беларусы і ў іншых мясцох.

Беларускія матурысты. У Латвіі ёсць дзве беларускія гімназіі: прыватная (з правамі) гімназія Т-ва беларускіх вучыцеляў у Латвіі — у Рызе і Дзяржаўная беларуская гімназія ў Дзівінску. Гімназію ў Рызе скончыла за 1932-33 школьны год 11 чалавек — матурыстаў і 1 — з пасведчаннем, а гімназію ў Дзівінску скончыла 10 чалавек з матурай і 3 — з пасведчаннем, разам 21 матурыст і 4 — з звычайным пасведчаннем.

Водгукі леташняга напору на беларускую гімназію ў Дзівінску. Летась увосені, як ведама, латвійскае міністэрства Асветы (міністр Кенінь) рабіла напор на беларускую гімназію ў Дзівінску ў кірунку перараблення яе ў філію гімназіі латыскай. Беларусы Латвіі аднак паставіліся супроць гэтаму напору і за часовае (каля двух месяцаў) толькі процізаконанае скасаванне першай класы ні больш ні менш падалі самога міністра Кеніня ў суд. Да суду аднак не дайшло, бо міністр адклікаў свой загад, а бацькі пакрыўджаных дзяцей адклікалі тады сваю жалабу, якую іхным імем падаваў у суд адвакат прафэсар Лазэрсон.

Гэтак адстаіваюць беларусы свае правы на родную школу ў граніцах сучаснай сапраўды дэмакратычнай Латвійскай рэспублікі. Прыклад варты да наслядавання для кожнага і ўсюды!

Knihapiś.

Гадавік Бел. Нав. Т-ва.).

5) Cysta literaturnym jość artykuł Ant. Nawiny (A. Łuckiewiça) „Haloŭnyja kirunki ŭ biełaruskaj paezii“ (bač. 143—161). U pryraŭnaŭni da taho, što napisana raniej inšymi, dyj samym Ant. Nawinoju, u hetym artykule amal što nima ničoha nowaha. Aprača taho nia ŭsie nawat wielmi waŭnyja kirunki biełaruskaje paezii wylučany aŭtoram. Hetak abminuŭ jon psycholohičny kirunak tak dobra pačaty J. Niasluchoŭskim i tak mahutna raŭwity J. Kolasam — Tarasom Huščaju i Žm. Biadulaju.

Pawodle zachawanых kolkі wiersaŭ J. Barščeŭskaha z 1809—1812 h. sapraŭdy musim pryznać, što ŭ hetuju paru „adzinymi ŭzorami dla Barščeŭskaha byli twory narodnaje sławiesnaści.“ Adnak heta susim nie žmianšaje značeńnia tahačasnych tworaŭ Barščeŭskaha, jak heta možna zrazumieć sa sloŭ aŭtora; naadwarot — ad hetaha značeńnie ich jašče pawialičwajecца. Nowaja biełaruskaja literatura adznačajecца wialikaj żyćciowaściaj, zdaroujem i słaŭu, dziakujučy haloŭnym žarołam swajho natchnieńnia — narodnym tworam, narodnamu żyćciu i nacyjanalnym ideałam. Nia mleniej dziłna, što aŭtor uwaŭaje tahačasnuju tworčaść Barščeŭskaha nie-świadomaj.

Paźniej Barščeŭski robicца čystym i dawoli ŭslestaroŭnim romantykam. Niepryznawańnie Barščeŭskaha biełaruskim romantykam niemahčyma ŭžo dziela jaho poŭnych biełaruskaha żyćcia i biełaruskaha patryjatyizmu romantyčnych tworaŭ u polskaj mowie. Ale aprača hetaha nia-đaŭa znajdziena kolkі dziesiatkaŭ biełaruskich wiersaŭ Barščeŭskaha z taje pary, ab čym pawiedamlała ŭ swaim čaśie „Uzwyšša.“

Nia dobra robić aŭtor i nie pryznajučy J. Čačota za biełaruskaha romantyka. Praŭda,

*) Praciah hl. „Bieł. Kr.“ Nr. 25 sił. h.

romantyzm u jahonych tworach wielmi nia poŭna adbiłsia, ale značeńnie Čačota ŭ biełaruskaj literatury nlemaloje. Inšaja sprawa z Rypniskim. Hetaha renehata, žadajučaha zhuby Biełaruskamu narodu, nijakim sposabam nia možam zall-čać da biełaruskich piśmieńnikaŭ. Urešcie artykuł zakončany pieraličenieŭniem bieł. paetaŭ u Zach. Biełarusi. U pieraličenieŭni hetym, na žal, nie spatykajem paeta i piśmieńnika W. A. (Wincuk Adwaŭny, adzin z biełaruskich kstandzoŭ), jakoha apošnimi hadami wyšaŭ cely rad tworaŭ, z pasiarod katorych najbołš zaznačajecца zbornik wiersaŭ „Biełaruskija cymbały.“ Heta świedča ab tym, nakolki niaŭwaŭna i niebiesstaronna Ant. Łuckiewič adnosicца da prajawaŭ biełaruskaha żyćcia.

Kolki nowych radkoŭ z żyćcia i tworčaści M. Bahdanowiča padaŭ Ant. Nawina ŭ nastupnym swaim artykule „Z niadrukowanaje spadčyny pa M. Bahdanowiču“ (bač. 162—169).

U artykule Ličba i Lik“ (bač. 170—175)

R. Astroŭski daje lohlična-metodolohičnyja razwaŭańni ab hetych dwuch matematyčnych pojmach. Dalej idzie duŭa wartasny artykuł Ant. Łuckiewiča: „Bieł. Muzyj im. Iwana Ljučkeviča,“ u jakim aŭtor wykazwaje, što hety muzej maje. Adnak, jak zaŭsiody, i ŭ hetym artykule nie abyšlosia biaz wiestak niazhodnych z praŭdaj, jak toje, što Iwan Łuckiewič — heta „twarec biełaruskaha adradženskaha ruchu“ i što pamiaščenieŭni, dzie clapier miešcica muzej, bylo ŭ 1921 h. dawiedziena na naleŭnaŭna stanu miŭ inšym koštam „Antona Łuckiewiča.“ Tymčasam wiadama, što Iwan Łuckiewič heta nie adzin twarec biełaruskaha ruchu, ale adzin z twarcoŭ, atak-ŭa wiadama, što pamiaščenieŭni pad muzej dawiedziena da naleŭnaŭna stanu koštam hrošaŭ hramadzkih, koštam Uradu Bieł. Narodn Respubliki.

Prypaminajecца tak-ŭa ŭ hetym miejscy, što u pieršym artykule „Hadaŭika“: „15 hadoŭ pracy Bieł. Naw. T-va“ ab historyi muzeju, u jakim haworycца ab sučasnej polskaj dziaržaŭnaj

dapamozie i ŭ jakim jość narakańnie, što dapamoha hena małaja, bo chapaje jaje tolki „na biahučyja wydatki (apał, światło i t. p.),“ a nie ŭspaminajecца ničoha ab pensii z henych hrošaŭ Łuckiewiču i inš.

U „Miscellanea“ znachodzim kolkі drobnych zaciemkaŭ. U pieršaj z ich A. Ł. apiśwaje „Piačatki Połackich kniazioŭ u biełaruskim muzei.“ Nie kaniečnie, kab Połackija kniazi, pawinny byli ŭżywać herb pačynalnika rodu pa mužčynskaj linii, značycца Waładzimiera Kijeŭskaha, a nie pa ŭanockaj (Rohwałada, bački Rahniedy). Jość celyja narody (Čyljcy, Peruancy paŭdn. Ameryki), wywodziačyja swajo pachodŭańnie pa ŭanockaj linii.

„Rewelacyjnyja wiestki ab Fr. Skarynie“ (druhaŭa zaciemka) nia byli rewelacyjnymi ŭžo tady, kali ich u „Kwartalniu Historyčnym“ (XL, 473) padała M. Wajciechoŭskaja, bo pierad joju napisaŭ ab hetym u „Biełaruskim archiwie“ (tom II) Daŭhiła. U „Hadaŭiku,“ značycца, padana spomnienaja „rewelacyja“ z druhich ruk.

D-r J. Stankiewič u zaciemcy „Żydoŭskija relihiijnyja pieśni pabiełarunku“ padaje cikaŭnuju problemu ab tym, što ŭ st. XVI, XV i raniej mowaju biełaruskich żydoŭ byŭ jazyk biełaruski (razumiejecца ŭ hutarcy pamieŭ saboju, a nia tolki z biełarusami).

Cikaŭnyja tak-ŭa zaciemki „Da historyi biełaruskaha drewarytnictwa,“ „Biełaruski hutarnik Pilip Śmieły“ i „Frahment z żyćcia W. Dunin-Marcinkiewiča.“ Aŭtoram usich 3-ch jość A. Ł. (ucklewicŭ).

Na žal, wielmi prykraje ŭraŭańnie robić apošniaja zaciemka taho-ŭ A. Ł. (ucklewicŭ), „Praŭda ab „Muŭyckaj Praŭdzie.“ Zadańniem jaje jość dawiesci, što „Muŭyckaja Praŭda“ 1862-63h. K. Kalinoŭskaha nia byla hazetaj. U swaim dawodŭańni A. Ł. uŭywaŭe hetakich arhumentaŭ:

1) koŭny numar „Muŭyckaje Praŭdy“ žmiaščaje ŭ sabie tolki adnu adozwu i ničoha bolej,

3 ГАЗЭТ.

Большавікі ня хочуць рэвалюцыі ў Польшчы.

Камуністычны журнал «Большавік», які выходзіць у С.С.Р.Р., змяшчае стацыю, у якой выяўляе, што сучасны лад у Польшчы вельмі карысны для супольных інтарэсаў Польшчы і Расеі, а дзеля гэтага камуністы праціўнікі ўсялякіх соцыяльных рухаў у Польшчы, якія могуць аслабіць апошнюю, сіла каторай карысна і для ССРР.

Дзеля гэтага, гразумела, выдаецца ў Вільні і адпаведная газэтка, пад загалоўкам «Беларуская Газэта». — Ці каму йшчэ ня ясна, хто ёсць «кумам» «Беларускай Газэты?»
Z.

3 украінскага жыцця.

Рашучы пратэст супроць тэрору ў Савецкай Украіне. Дня 25 ліпеня с. г. усё арганізаванае ўкраінскае грамадзянства Зах. Украіны выдала свой рашучы пратэст супроць нячужанага тэрору застасаванага камуністычнай уладай у Савецкай Украіне да Украінскага народу. Пратэст гэты падпісаны 35 украінскімі арганізацыямі.

3 Польшчы.

Узноў аб змене констытуцыі. Пасля доўгага маўчанья ізноў пачалі гаварыць і пісаць аб змене констытуцыі. Новы праект констытуцыі апрацаваны так-жа Бэ-Бэ-камі. На апошнім зьездзе легіёнistaў старшыня Б. Б. палкоўнік Славэк выказаў галоўныя пункты праекту. Паводле гэтага праекту сэнат выбіраўся б заслужанымі ваякамі. Дзеля гэтага праект гэны многія называюць «салдацкім».

Камуністычных пратэстаў ня было. Кожнага году 1 жніўня камуністы ладзяць пратэсты проціў вайны. Гэткія пратэсты ў мінулыя гады ладзілі камуністы і ў Польшчы. Сёлета гэткіх пратэстаў у Польшчы ня было. Мусіць баяліся камуністы, каб ня выклікаць сярод работнікаў заварушэнняў.

Міжнародны зьезд гісторыкаў пачаўся ў Варшаве дня 21 г. м. Ёсць на зьездзе і прадстаўнікі ад беларускіх навуковых устаноў.

5.000 льготных пашпартоў. Нехта скажаў, што з Польшчы лягчэй дастацца на Марс

3 заганіцы.

Паўстаньне ў Савецкай Украіне. Заганічныя газэты падаюць, што ў Савецкай Украіне даўно ўжо бунтуюцца сяляне і штараз больш пашыраецца паўстаньне сялян. Каля Кіева сабралася некалькі тысяч сялян і прабавалі прарвацца ў горад, каб разграбіць хлебныя склады. У Харкаве бунтуюцца работнікі. Ва ўсей Савецкай Украіне ідуць крыжавыя баі між паўстанцамі і большавіцкай ахранкай—чэкістамі.

Па прыказу галоўнай ваеннай каманды, усе ўкраінскія гарнізоны знаходзяцца ў ваеннай пагатове. Рэвалюцыйны рух абхапіў больш паўтара мільёна сялян. Палажэньне заставраецца з кожным днём.

У Францыі, ў правінцыі Альзэцыі, пачаліся вялікія работніцкія забастоўкі, якія не абходзяцца бяз боек з паліцыяй. Работнікі будуюць барыкады і страляюць у паліцыю. Ёсць многа раненых.

У Аўстрыі гітлераўцы ўсё падгатовілі да рэвалюцыі, якая з кожным днём можа выбухнуць. Напужаўшыся гэтым аўстрыйскі ўрад зьварнуўся да заходняўрапейскіх дзяржаў, каб баранілі незалежнасьці Аўстрыі, бо гітлераўцы хочуць злучыць Аўстрыю з Нямеччынай.

Рэвалюцыя на Кубе. Апошнімі часамі адбылася рэвалюцыя на востраве Кубе. Дасюлешні прэзыдэнт Кубы Міхадэ, падтрымліваны Злучанымі Штатамі Паўночнай Амэрыкі, ўцёк і ў краю наступіў супакой.

Японска-кітайская вайна ўсё прадаўжаецца. Японскае войска ўзноў наступае на кітайцаў. Афіцыйна японцы называюць сваю акцыю карнай экспэдыцыяй проціў бунту кітайскага генэрала Фэнга, які, няслушаючы свайго ўраду, выступіў проціў Японіі. Акцыя гэна мае аднак сваю мэту: Японія хоча злучыцца тэрыторыяльна з Манголіяй і падпарадкаваць яе сваім уплывам, пагражаючы гэтак інтарэсам савецкай Расеі. Апошнія весткі падаюць, што японцы дабіраюцца ўжо да правінцыі Хархар у Манголіі.

ці Сатурн, чым заганіцу — бо заганічныя пашпарты вельмі дарагія, 400 зл. — Вось-жа, як вынятак, у выніку спэцыяльнага паразуменьня з Аўстрыяй, Урад пазволіў выдаць 5.000 льготных пашпартоў на месячны выезд толькі ў Аўстрыю. Гэткі пашпарт мае каштаваць «толькі»... 80 зл.

Барацьба за незалежнасьць Індыі. Барацьба індускіх павадыроў з англіцкімі ўладамі за незалежнасьць Індыі штараз пашыраецца. Боруцца ня толькі мужчыны але і жанчыны, на чале з жонкай слаўнага Ганді'я, якія будучы звольнены з вастрогу не згадзіліся аднак на ўступкі англіцкім уладам і дзеля гэтага арыштаваны ўзноў. Арыштаваны так-жа і сам Ганді, які ў вастрозе абвясціў галадоўку. З прычыны арышту павадыроў незалежніцкавызвольнага руху, ў краю пачаліся масавыя дэманстрацыі проціў англіцкай ўлады. — Паводле апошніх вестак, Ганді ўзноў звольнены з вастрогу.

3 краю.

Бародзіч узноў пры «працы». Ведамы прайдзісьвет кс. Бародзічад некаторага часу ўзноў паказвае штуку ў Леанпольшчыне, Браслаўскага пав.: робіць працэсіі, гаворыць сьмешныя казаньні, у якіх лаіць праваслаўных і паказвае быццам нейкага сьвятога мошчы, якія яму быццам далі ў Рыме. — Калі гэта праўда, дык мусіць той, хто Бародзічу гэтыя мошчы даваў, хацеў памагчы большавіком у іх бязбожнай агітацыі, бо асоба Бародзіча і мошчы сьвятога ўзаемна выключаюцца.

Панскае набажэнства. У другой палове ліпеня сёл. г. шмат паноў наехала ў двор Малядова, Кобрынскага пав. з мэтай быццам прыгатавацца і адбыць споведзь. Падумаўце, як спажажнелі! Прыгатаўваць паноў да споведзі прыбыў кардынал Глэнд, а так-жа ведамы місіянэр «польскай веры», «ворог беларусаў, кс. Любянец. Паны былі выстраіўшыся ў фράкі, усёроўна як на бал, Паслухаўшы «напутствія» кардынала, паны запыталі яго, чаму гэта—замест наварачваць у лацінства—Рым заводзіць унію сярод беларусаў і ўкраінцаў і чаму яе падтрымліваюць польскія эпіскапы?—Кардынал адказаў, што гэта ўсё—адно непаразумьне, што ані Рым, ані польскія эпіскапы уніі ня хочуць, а што праводзяць яе польскія езуіты. Вось-жа добра аб гэтым усім ведаць праваслаўным беларусам.

Мэтрыкі папольску, або пабеларуску. Віленская Праваслаўная Кансысторыя указам з дня 29.VII.33 г. за № 1618 загадала падуднаду духавенству мэтрычныя кніжкі вясці ў мовах польскай і беларускай, а выпіскі з мэтрычных кніжак выдаваць толькі умове польскай. —Без тлумачэньняў.

2) choć wydawnictwa miała ahulny nazoū — „Mużyckaja praŭda” — i čarodnyja numary, ale wychodziła nie akuratna. — Adnak prywiedzienyja zahany „Mużyckaje Praŭdy” nie pleraškadžajuć joj być časopiśsiu, a značycca naležać da presy. Niamaha takoha warunku, kab časopiś składałasja z niekalkich addziełaŭ; moža ŭ joj być i tolki adzin addzieł. Asabliva heta mahčyma ŭ časopiśiach spetsyjalnych, jakoj była zaklikajučaja da paŭstańnia časopiś Kalinoŭskaha. Nia wydzieržywaŭe krytyki i druhi zakid, bo peryjadyčnaść „Mużyckaje Praŭdy” peŭnaja, a nieakuratnaść u jaje wychadzie wyjaśniajeca nienormalnym časam paŭstańnia. Jakoj možna wymahać akuratnaści ad nialehalnaj časapisi rewalcuj-naha času?

3) Trecim zakidam jość, što sam K. Kalinoŭski zwaŭ „Mużyckuju Praŭdu” „swaimi piśmami.” Tut adno možna zakinuć K. Kalinoŭskamu, što jon u takim prypadku ŭżywaŭ polonizmu, bo i clapier pa polsku pismo abo czasopismo abaznačaŭe časopiś. Nazowy hetyja napeŭna ŭtworany pawodle niamieckaha Zeitschrift.

Pryčyny razhladanych adnosinaŭ A. Ł. da „Mużyckaje Praŭdy” nia ŭ prywiedziennyh arhumentach, ale ŭ čym inšym. Heta pakazwaŭe nam historyja našych dzion. Bielaruskaje hramadźianstwa sioleta ŭwatkawała 70 ŭhodki bielaruskaje presy (ad wydańnia „Mużyckaje Praŭdy” K. Kalinoŭskaha pažoŭ sioleta 71 hod). Hetym samym „Naša Dola”, paŭstałaŭa ŭ 1906 h. pry ŭčasci A. Łuckiewiča, nie mahła być uwažana za pieršuju bielaruskaju časapiś.

Woś z hetaha mamentu A. Łuckiewič staŭsia raptam niepryjacielem K. Kalinoŭskaha i jaho „Mużyckaj Praŭdy.” A datul jon ličyŭ K. Kalinoŭskaha bielaruskim patryjotam, a „Mużyckuju Praŭdu” bielaruskaj časapiśsiu. Hetak prykladam u brašury „Puclawodnyja idel bielaruskaje literatury” (Wilnia. 1921 h.) jon kaža: „Kalinoŭski zakładaŭe ŭ Bielastoku patajnuju drukar-

niu i ŭ joj drukuje žeść numaroŭ bielaruskaj časopisi „Mużyckaja Praŭda.” (bač. 16). A clapier u razhladanaŭ zaciemcy ŭ „Hadawiku” A. Ł. pad kaniec piša: „dla niekatorych bielaruskich dziełačoŭ, dalokich ad nawukowaje pracy i nawukowaha padychodu da wywučennia našaje mi-nuščyny, wielmi pryjemnaj mahła być dumka pašyrać u masach pierakanańnie, što bielarusy ŭžo 70 hadoŭ nazad mieli swaju presu.” Hetymi słowami A. Łuckiewič aznačyŭ samoha slabie. My zhadžajemsja z hetym aznačenniem, tolki apirajem jaho na inakšaj arhumentacyi. Zapraŭdy, takoha rodu supiarečnyja dowady, jak tolki što pakazanyja A. Łuckiewiča, ŭżywajuć niekatoryja z elastyčnaj etykaj publicysty, ale pierano-žańnie padobnych sposabaŭ u nawuku robić jaje zusim nlemahčymaj.

Pad ahulnym nazowam „Siarod kniŭ i časapisaŭ” znachodzim u „Hadawiku” 3 recenzii. Uł. S. daŭ recenziju „Narysam z historyi bielaruskaha mastactwa” M. Ščekačichina. Nažał, heta recezija jość častkawa skaračeńnim, a častkawa dasłoŭnym pierakładam abo pierapisan-niem taho, što ŭ swaim časie było drukawana (chiba tym samym aŭtoram) u „Przegľadzie Wileńskim”, „Wremeni”, i „Niomnie.” Dziŭny he-ty pieradruk u nawukowym „Hadawiku”!

Toj-ža Uł. S. daŭ druhuju recenziju pad nazowam „Nad kaŭyskaj bielaruskaje muzyki” — ab bielaruskich muzyčnych pracach.

Chw. Iljašewič napisaŭ recenziju pracy J. Łapy ab drukarni Mamoničaŭ. Nia škodziła-b aŭtoru hetaje recenzii uwažniej adnosicca da ta-ho, ab čym piša. Swaju zaciemku nazwaŭ jon nadta ahulna „Z historyi drukarstwa,” a tymčasam hutarka idzie ab bielaruskim drukarstwle.

U kancy, azirnuŭšy ŭwiesć źmiest „Hadawika,” možna skazać, što byŭ-by jon šmat lepšy, kali-b u im prajawiłasia redakcyjnaja praca. Tre-ba bylo niekatorych artykulaŭ zusim nie drukawać, jak M. Iljašewiča, A. Łuckiewiča ab biel-

paezii, adna recenzija Uł. S., a ŭ inšych zapra-panawać aŭtoram parabić bolšyja abo mienšyja papraŭki. Nažał, redaktarskaje woka widawočna wylučna było źwierniena na wonkawy bok wy-dańnia, katory i wyjšaŭ dawoli dobra. Proźwišča redaktara my nia wiedajem, bo ahulnaprynaty ŭ nawukowych wydańniach zwyčajpadawać proź-wišča redaktara, tut, u „Hadawiku”, nie datryma-ny. Moža hetaja blaziłennasć i stwaryła biezad-kažnasć, katoraja tak smutna adbiłasia na źmieš-cie „Hadawika.”*)

Jak zaznačana ŭ kancy „Hadawika,” wy-dany jon „z dapamohaj ministerstwa R. W. i P. A.” Pawodle-ž wileńskich, čutak jašče prad atry-mańnim dapamohi ad ministerstwa — „Muzejnaja Rada” Nawukowaha T-wa dastała kolki tysiačaŭ zł. na wydańnie „Hadawika” ad Wileńskaha wa-jawody. Nielha wytrywać, kab nie zaznačyć, što majućy takim čynam značnyja hrošy na wyda-ńnie, možna było lepšuju knižku wydać. Prytym-ža „Hadawik” wydany adno u kolkaści 200 ekzem-plaraŭ (Musić wypłačwali wialikija hanarary aŭ-toram—red., B. Kr.“).

Kančaŭcy treba urešcie adolemić, što čut-ki, ab jakich u swaim časie ŭspaminała „Biel. Kr.“, što „Hadawik” drukawaŭsia pad zorkim wokam polskich administracyjnych uładaŭ, mu-sić praŭdziwyja, bo ŭ „Hadawiku” henym artyku-laŭ na aktualnyja temy ab sučasnym pałaženn-i bielarusau, ab bielaruskaj narodnaj ideolohii, ab bielarusoch, jak samastojnym narodzie i ab jaho narodnych imknieńiach nie spatykajem badaŭ ničoha, abo ŭ duža skomkanaŭ, ahrańičanaŭ i nia-wyraznaj formie.

Kanlec.

prs.

*) Uwažajem patrebnym zaznačyć, što letaš uletku u Nr 19 (15. VII.32) „Biel. Zwony” byŭ padadzieny hetki skład redakcyjnaj kalehii „Hadawika”: A. Łuckiewič, Uł. Samojła i M. Iljašewič. Niamawiedama, čamu redakcy-naja kalehija nie chaciela padać swajho składu ŭ samym „Hadawiku.” Siabroŭ jaje nie mahčyma, zdajecca, padazra-wać u lišniaŭ skromnaści.—Red. Biel. Kryn.“

Зьезды і нарады.

У Празе (ЧСР) сарганізаваўся Арганізацыйны Камітэт, задачай якога будзе склікаць Усеукраінскі нацыянальны Зьезд. Дзень Зьезду йшчэ ня ведамы.

У Жэнэве ад 5 да 7 верасня будзе нарада жыдоўскага Арганізацыйнага Камітэту дзеля склікання найпазней у 1934 г. Сусветнага жыдоўскага зьезду.

„Паўночны Кірмаш і Лынярская Выстаўка ў Вільні.“

Гэтак называецца Кірмаш, які пачнецца ў суботу 26 г. м. і трывае да нядзелі 10 верасня ўключна. Кірмаш гэты абымае ў сабе аддзелы: промыслу, рамясла, гандлю і земляробства. З земляробскай вытворчасці паказаны тут будучы: 1. прадукцыя расьцінна (збожжа, стручковыя, акапніны, лён і каноплі, расьціны лекарскія і промысловыя, насенне і абарона расьцін), 2. жывёлагадоўля (коні, скаціна, сьвіні, авечкі, куры, рыбы, малачарства і яйчарства); 3. агародніцтва і садоўніцтва, 4. пчаларства, 5. Земляробскі гандаль (коопэратывы) і промысел (млынарства, браварніцтва, крахмальні, алеяры, гарбарні, бойні) і 6. лясніцтва (пробкі матэрыялаў, вырабаў і лесных пладоў і г. д.).

На асабліваю ўвагу заслугоўвае выстаўка лынярская і паказ коняў. — Лынярская выстаўка мае на мэце зазнаёміць і паказаць цэлы вытворчы працэс лынярства, ад лёну на градцы, праз калаўрот, кросны, новачасныя машыны, да найпрыгажэйшых тканінаў і апошніх модаў — што з гэтых тканінаў можна прыгатаваць. — Акрамя лёну будучы на выстаўцы каноплі і вырабы з іх (тканіны і вярочкі).

Ад 9 да 10 (канец) верасня будзе вялікі паказ коняў, спалучаны з закупам (рэмонтам) коняў для войска. Для гадаўцоў добрых коняў маюць пры гэтым надзяляць усякія рачовыя нагароды. Запіс коняў на паказ і продаж адбываецца ў канцэлярыі Кірмашу — Выстаўкі (Вільня, па Бэрнардынскі сад) і кончыца 7 верасня. Конь мусіць быць ростам ад 148 см. ўверхі не малодшы трох з паловай гадоў. За пастой каня на выстаўцы на увязі плаціцца 5 зл., або ў загарадцы, вольна 10 зл. Выстаўшчыкі з конямі мусяць быць на выстаўцы 9 верасня ўжо ў 6 гадз. рана.

Цікава таксама запавядаецца і рыбацкі адзел Выстаўкі: маюць быць наглядныя басэйны з рыбамі ў розную пару іхнага росту, а так-жа паказаны новачасныя мэтады рыбнай гаспадаркі ў ставох, рыбацкія прылады і гэтак далей.

Словам, Кірмаш-Вываўка запавядаецца цікава. А якімі яны будучы ўспраўднана — зможна пераканацца навожна кожны, хто гэты кірмаш адведае. Для прыездных вялікія зьніжкі на чыгунках: для паадзіночных асоб — 50 проц. у паваротнай дарозе, а для экскурсій з 8 да 49 асоб — 33 проц. у абодва бакі; для больш мнагалюдных экскурсій (выцечак) спуск (зніжка) яшчэ большы (50—70 проц.). Аднаразовы білет ўваходу на выстаўку 80 грашоў (для экскурсіяў спуск), а сталая карта ўваходу — 5 зл.

Адведаўшы Кірмаш-Вываўку, кожны беларус апрача таго павінен адведаць і сваіх беларусаў у Вільні ды прызапасіцца ў добрую раду, а таксама ў навучныя, гаспадарчыя і забаўныя беларускія кніжкі — газэты. Абавязкава!

Віл. Б.

Беларускую кніжку газэту на й т а н е й дастанецца

ў Беларускай кнігарні «ПАГОНЯ» Вільня, Завальная вуліца № 1—1. УВАГА! У тымсамым доме, што і кнігарня „Пагоня“, месціцца: Беларускі Нацыянальны Камітэт, Беларускі Інстытут Гаспадаркі і Культуры, Цэнтральны Камітэт Б.Х.Д., Рэдакцыя „Беларускай Крыніцы“, Беларускае друкарня ім. Фр. Скарыны, Рэдакцыя „Шляху Моладзі.“ — Там-жа можна разгаварыцца і ў справах часопісі „Самапомач.“

Да нас пішуць.

Работу трэба плянаваць наперад.

Моўчадзь, Баранавіцкага пав. Моладзь вёсак нашай воласьці: Іванавічы і Саўцэвічы, каб і самым забавіцца і падняць ровень культуры, спачатку сарганізавала „Коло Млодзежы Вейскей“. Хацелася гэтак, пад чужой хоць страхой, вясці родную беларускую культурную працу: заснавалася бібліятэка, дзе былі і беларускія кніжкі, ладзіліся беларускія прадстаўленьні, пляліся песні. З часам сьведамасьць расла і пачалі гутарыць аб заснаваньні сваёй собскай арганізацыі. І сапраўды ўвосені 1932 г. ў в. Іванавічах быў заснаваны Гурток Бел. Інстытуту Гасп. і Культуры. Другая часць Моладзі думала што лепш будзе працаваць, калі заложыцца Гурток Т. Б. Ш. і таксама пачала работу на сваю руку. З часам аднак і адны і другія зразумелі, што за малыя йшчэ нашы сілы, каб хадзіць рознымі дарогамі і пачалі радзіцца, як-бы злучыцца. Але вось тут якраз нашліся безадказныя амбітныя адзінкі, што хацелі мусіць некаму вельмі-ж ужо „прыслужыцца“, бо рашыліся на такую нават нізасць, як спробу пасварыць сяброў Гуртка Інстытуту і гэтым самым яго „аслабіць“ ды загнаць хіба ў чужую загарадку. Добра толькі, што плян гэты быў у пару разгаданы і ў зародку выведзены на чыстую ваду.

Усё гэта аднак наводзіць на такую вольну навуку: ёсьць шмат ужо на нашай вёсцы людзей, што беларускасьцю стараюцца прыкрываць і нават мсьціць свае прыватныя справы. Ад гэтых людзей беларусы мусяць трымацца якнайдалей. А другое, што пры гэтым проста напашываецца: Цэнтралі беларускіх культ.-прасьветных арганізацыяў, як БІГІК і Т.Б.Ш., прад тым як пазваляць на заснаваньне новых Гурткоў сваіх арганізацыяў, павінны былі-б добра праведаць, якія магчымасьці працы на месцы ўжо ёсьць, а перадусім, ці новаадчынены Гурток не рабіў-бы шкоднай конкурэнцыі для Гуртка там ужо існуючага. Далосся-б гэтак папэрадзіць не адзін скрыгот і захавалася-б ад нецатрэбнага зьнішчэньня энэргія, каторай ніколі ня можа быць за шмат.

Сусед.

Польска-беларускі спэтакль.

в. Ключава, Маладэчанскага пав. На другі дзень Вялікадня г. зн. 17.IV. у паразуменьні з Т.Б.А. ў нашай вёсцы быў наладжаны польска беларускі спэтакль. Выкананьне прадстаўленьня ў на вясковай убогай сцэне было добрае. Асабліва падабаўся ўсім ведамы „Зьбянтэжаны Саўка“, якога роль іграў прыехаўшы на сьвяточны „урлёт“ з войска з Варшавы грам. Юльян Сяргіевіч, усім вядомы вясковы поэт і здольны артыст. У выкананьні прадстаўленьня польскага бралі ўдзел другія асобы. Шчырая падзяка належыць мясцовай вучыцельцы, якая дапамагла стараньнем у ладжаньні вышэйзгаданага спэтакля.

Трэба зазначыць, што ўсе вельмі зацікаўлены і заахвочаны далейшай працай над культурным самаўсьведамленьнем.

Прамень.

Ад рэдакцыі: З гэтай карэспандэнцыі відаць, што Т.Б.А. заводзіць польска-беларускі ўтраквізм і ў пазашкольнай асьвеце. Словам, праграму сваю выконвае шчыра.

Пазашкольная асьвета.

Ляхавічы, Баранавіцкага пав. Дня 13 г. м. у нас мяйсцовы гурток Беларускага Інстытуту Гасп. і Культуры зладзіў беларускае прадстаўленьне. Прадстаўлены „Заручыны Паўлінкі“ і „Паўлінка“. Незважаючы на вялікі дождж людзей было многа, прыбылі многія з ваколіц адлеглых больш 10 вёрст. Беларускія прадстаўленьні сярод нашага сялянства вельмі популярныя, цікавацца імі і моладзь і старэйшыя. Любяць нашы вясковцы і сваю родную беларускую песню, якая мілагучна красавала і на гэтым прадстаўленьні ў Ляхавічах.

Ч.

Трэба арганізаванай самаадукацыі.

Постаўскі павет. З школьным навучаньнем у нас блага. Каб дабіцца ўрадавай беларускай школы цяпер няма надзеі. Трэба брацца за саманавучаньне, але да гэтай справы трэба прыступіць арганізавана. Найлепш было-б, каб беларускія арганізацыі пачалі выдаваць адпаведную часопісь, праз каторую павясыць навуку так, як вучаць у школе. Гэтая часопісь была-б беларускай школай для ўсіх, для малодшых і старэйшых.

Юльзель.

Замала праўды.

Нядаўна вышаў з друку „Pamiętnik III-ej Konferencji kapłańskiej w sprawie Unji kościelnej w Pińsku“, выданы Пінскай Бискупскай р.-к. Курый. „Pamiętnik“ зварачае ўсю ўвагу прадусім дзьвюма рэчамі: першая — што ў ім маем два рэфэрэты пабеларуску, а іменна: а. Б. Пачопкі — „Абраз нашай ўнійнай працы“ і а. В. Аношкі — „Чаго трэба для нашай унійнай працы.“

Другі мамэнт, на каторы хочам звярнуць увагу — гэта ўступны адзел „Organizacja Konferencji.“ Тут ня ўсё ў парадку. Наўперад тое, што нябожчык бискуп Лазінскі, як сам гэта ён зазначыў у прадмове да „Памятніка I-ай канфэрэнцыі“, ня быў арганізатарам першых 3-х канфэрэнцыяў, а толькі іх пратэктарам. Арганізатарам быў Кс. Др. Казімер Кулак, прафэсар Пінскай р.-к. Духовнай Сэмінарыі і Кіраўнік Усходняга Адзелу Пінскай Бискупскай Курый. Ён падаў ініцыятыву пінскіх унійных канфэрэнцыяў і ён усе тры канфэрэнцыі арганізаваў.

Найбольш прышлося папрацаваць кс. др. Кулаку над арганізацыяй III-ай канфэрэнцыі. Тымчасам чытаючы ў „Памятніку III-ай Канфэрэнцыі“ аб яе арганізацыі, мы не знаходзім нават найменшай зацёмкі аб працы Кс. К. Кулака. Відаць тут ясная тэндэнцыя тае палітыкі, якая застасавана да Кс. К. Кулака, адпыхаючы яго, як Беларуса, ад унійнай працы. Добра, можна гэта скрываць, але да часу, бо праўда заўсёды выйдзе наверх, праўду скажа калісь гісторыя, для каторай будучы даступны дакументы аб арганізацыі пінскіх канфэрэнцыяў.

Пішу я гэта маючы на мэце не асобу Кс. К. Кулака, або абарону уніі, якая дагэтуль ёсьць у польскіх руках, але праўду. Трэба аддаць кожнаму тое, што яму належыць. У пінскіх афіцыйна-каталіцкіх колах гэтай праўды аднак некаля відаць і ня чуваць.

Учасьнік.

В В І Л Ь Н І.

Купальская аўдыцыя ў радыё. Віленская Радіостанцыя ў аўторак 15.VIII.33 г. а гадз. 17 мін. 15 надавала аўдыцыю пад назовам „Święto Kupala na Wileńszczyźnie — piosenki ludowe.“ Цікава, што да купальскіх песень „ludowych“ была залічана прапаванная „Лявоніха“ (агульнабеларускі нацыянальны танец), „Перапёлка“ (жніўная) і інш., нічога супольнага з Купальлем на маючы. Мэлёды песень перакручаны, словы — „polsko ludowe“ а то і проста павольску. Гутаркі адбываліся так-сама толькі павольску. Словам, махерам „Польскага Радія“, і „Кракава пад Вільняй“ не удалося зрабіць і прыгожыя беларускія песні спэцэлі, як больш нельга.

Папраўка. Просіць нас падаць да ведама, што грам. Артемьев вучыцелям расейскай мовы ў Езуітаў ў Альбэртэне не назначаны, аб чым памылкова падаваў у М1(8) „Сьветач Беларусі.“

Надасланыя ў рэдакцыю журналы:

1. Беларускае Школа ў Латвіі, популярна-навуковы, пэдагогічна і літэратурна-грамадзкі штомесячнік, № 5 (22), Рыга, чэрвень-ліпень 1933г. Багата хроніка беларускага жыцьця ў Латвіі. Riga, pastkaste 1362. 2. Рідна-Школа № 16 (двухтыднёвік) украінскага т-ва таго-ж імя, Львоў, Славацкага 14. 3. Poradnik Spółdzielni № 16 двухтыднёвік, коопэратывны, Варшава. Ясна 8, 4. Oriens № 4 двухмесячнік для рэлігійных спраў Усходу. Кракаў, Копэрніка 26. 5. Sprawy Narodowościowe апошні нумар. Варшава.